

CÔNG TÁC XỬ LÝ TỘI PHẠM

VỀ ĐỘNG VẬT HOANG DÃ TẠI VIỆT NAM

Năm 2021

KHÁI QUÁT

Báo cáo “**Công tác xử lý tội phạm về động vật hoang dã tại Việt Nam**” do Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) phát hành hàng năm nhằm đánh giá hiệu quả xử lý các vụ án hình sự về động vật hoang dã (ĐVHD). Kết quả đưa ra trong báo cáo này được tổng hợp từ các vụ án hình sự về ĐVHD mà ENV ghi nhận trong năm 2021.

Qua phân tích 161 vụ án hình sự về ĐVHD được phát hiện trong năm 2021, ENV nhận thấy các cơ quan tiến hành tố tụng trên cả nước vẫn tiếp tục thể hiện sự nhất quán và hiệu quả trong nỗ lực ngăn chặn tình trạng buôn bán ĐVHD trái phép kể từ thời điểm năm 2018 khi Bộ luật Hình sự 2015 (được sửa đổi, bổ sung năm 2017- BLHS) có hiệu lực thi hành.

Bên cạnh những kết quả đáng khích lệ, trong thời gian tới, ENV cũng đề xuất các cơ quan chức năng tập trung điều tra và xử lý nghiêm hơn nữa những đối tượng cầm đầu các mạng lưới buôn bán ĐVHD lớn – đặc biệt là những đối tượng liên quan đến các đường dây buôn bán/nhập lậu hàng tấn gà voi, vầy tê tê và sừng tê giác vào hoặc quá cảnh qua Việt Nam.

CÔNG TÁC XỬ LÝ CÁC VỤ ÁN HÌNH SỰ VỀ ĐỘNG VẬT HOANG DÃ NĂM 2021

Lưu ý: Các vụ án hình sự về ĐVHD được đánh giá trong báo cáo này là những vụ án buôn bán, vận chuyển, nuôi nhốt, tàng trữ trái phép cá thể, bộ phận hoặc sản phẩm ĐVHD - là tội phạm theo quy định của BLHS nhưng không bao gồm các vụ án mua bán nhỏ lẻ ĐVHD liên quan đến người tiêu dùng dù có yếu tố hình sự. Các vụ án được phân tích trong Mục 1 này là các vụ án có thời điểm phát hiện vi phạm trong năm 2021.

Gần **94%** vụ án hình sự về ĐVHD có đối tượng bị bắt giữ

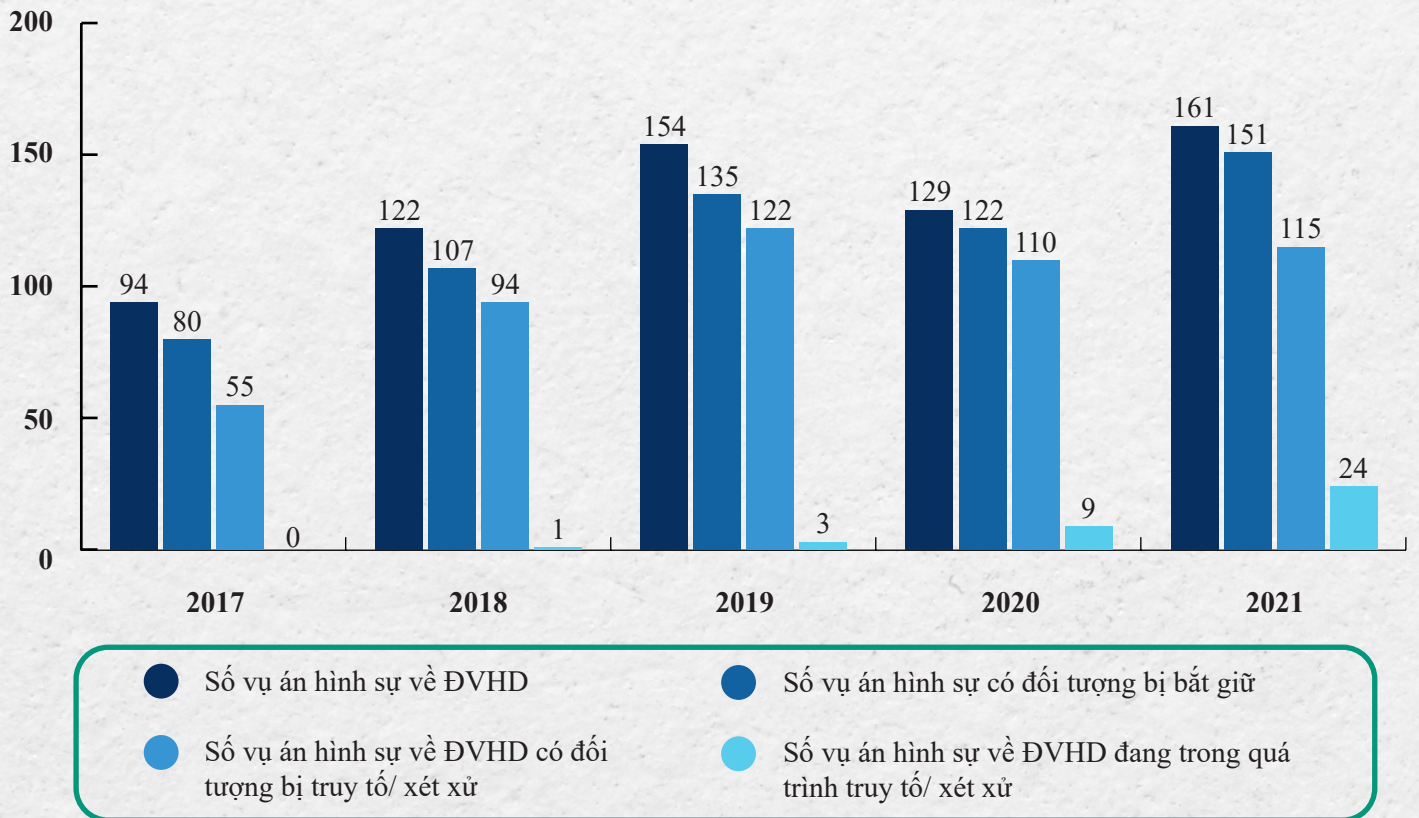
Theo ENV ghi nhận, trong số 161 vụ án hình sự về ĐVHD xảy ra năm 2021, cơ quan chức năng đã phát hiện và bắt giữ thành công đối tượng vi phạm trong 151 vụ (chiếm tỉ lệ 93,8%), cao hơn so với số liệu ghi nhận năm 2018 (87,7%) - thời điểm BLHS bắt đầu có hiệu lực. Tổng số đối tượng vi phạm về ĐVHD bị bắt giữ trong năm 2021 theo ghi nhận của ENV là 251 đối tượng. Số liệu này cũng cao hơn số đối tượng bị bắt giữ trong năm 2020 (171 đối tượng).

76% các vụ án hình sự về ĐVHD có phát hiện đối tượng phạm tội đã được đưa ra xét xử

Trong số 151 vụ án có các đối tượng bị bắt giữ trong năm 2021, 115 vụ (chiếm tỉ lệ 76,2%) có một hoặc nhiều đối tượng đã bị đưa ra xét xử - ít hơn khá nhiều so với số vụ được ghi nhận trong hai năm trước đó (trung bình đạt khoảng 90%). Tuy nhiên, hiện tại còn 24 vụ án hình sự phát hiện trong năm 2021 vẫn đang trong quá trình truy tố/chờ xét xử nên số liệu này có thể sẽ thay đổi trong thời gian tới.

Biểu đồ 1: Công tác xử lý các vụ án hình sự về ĐVHD trong giai đoạn 2017-2021

Thành tích nổi bật: Vụ bắt giữ hổ nuôi nhốt dưới hầm nhà dân lớn nhất từ trước đến nay ở Nghệ An

Trong tuần đầu tháng 8/2021, cơ quan chức năng tỉnh Nghệ An đã thu giữ 17 cá thể hổ bị nuôi nhốt trái phép tại hai hộ dân trên địa bàn huyện Yên Thành. Hai đối tượng có liên quan lần lượt bị tuyên phạt 30 tháng tù và 7 năm tù. Nỗ lực tịch thu 17 cá thể hổ cũng như việc bắt giữ, khởi tố, truy tố, xét xử và áp dụng hình phạt tù nghiêm khắc với hai đối tượng nuôi, nhốt hổ trái phép là một bước tiến quan trọng, thể hiện quyết tâm chấm dứt hoàn toàn hoạt động nuôi, nhốt hổ của các cơ quan chức năng tỉnh Nghệ An. Theo ước tính, hiện nay, số lượng hổ nuôi nhốt trái phép tại các hộ dân ở Nghệ An có thể lên đến hàng trăm cá thể.

KẾT QUẢ CÁC VỤ ÁN HÌNH SỰ VỀ ĐỘNG VẬT HOANG DÃ ĐƯỢC ĐƯA RA XÉT XỬ TRONG NĂM 2021

Lưu ý: Trong Mục 2 này, ENV phân tích kết quả của các vụ án hình sự về ĐVHD được đưa ra xét xử trong năm 2021 trong đó bao gồm cả những vụ án hình sự về ĐVHD được phát hiện trong giai đoạn trước.

45,7% số vụ án có đối tượng bị phạt tù (không được hưởng án treo)

Tỷ lệ các vụ án có đối tượng bị áp dụng hình phạt tù trong năm 2021 là 45,7%, giảm nhẹ so với tỷ lệ 49,2% ghi nhận trong năm 2020.

3,73 Mức án tù trung bình dành cho
NĂM tội phạm về ĐVHD trong năm **2021**

Mức án tù trung bình trong năm 2021 cho một đối tượng phạm tội về ĐVHD là 3,73 năm, thấp hơn so với mức án trung bình là 4,09 năm ghi nhận trong năm 2020. Tuy nhiên, mức án trung bình này vẫn cao hơn đáng kể so với mức án 1,21 năm tù vào năm 2017 trước khi BLHS có hiệu lực thi hành.

14 năm tù là mức án cao nhất từng được ghi nhận với một đối tượng phạm tội về ĐVHD tại Việt Nam

Năm 2021, một đối tượng đã bị Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội tuyên phạt 14 năm tù về hành vi vận chuyển trái phép sừng tê giác. Đây là hình phạt cao nhất từng được ghi nhận đối với tội phạm về ĐVHD ở Việt Nam và là dấu mốc quan trọng trong nỗ lực đấu tranh, ngăn chặn tình trạng vận chuyển, buôn bán ĐVHD trái phép tại Việt Nam.

	2017 (Trước khi BLHS có hiệu lực)	2018	2019	2020	2021
Số vụ án được đưa ra xét xử	64	63	92	120	140
Số vụ xét xử có đối tượng bị phạt tù (Không được hưởng án treo)	19	29	45	59	64
Tỉ lệ các vụ án áp dụng hình phạt tù (Không được hưởng án treo)	29,6%	46%	48,9%	49,2%	45,7%
Số đối tượng bị áp dụng hình phạt tù (Không được hưởng án treo)	27	39	80	95	84
Mức hình phạt tù trung bình (theo năm)	1,21	3,08	4,5	4,09	3,73

Bảng 1. Hiệu quả công tác xét xử tội phạm về ĐHVĐ (tính theo thời điểm vụ án được đưa ra xét xử)

Lưu ý: Số liệu các vụ án được đưa ra xét xử tại Bảng 1 sẽ có sự khác biệt với số liệu trong Biểu đồ 1 do Bảng 1 chỉ phản ánh các vụ án được xét xử trong một năm nhất định, bao gồm những vụ án được phát hiện trong giai đoạn trước đó.

Hồ sơ vụ án	Tòa án xét xử	Đối tượng	Hình phạt	Hành vi
14737	Tòa án nhân dân (TAND) thành phố Hà Nội	Đỗ Minh Toàn	14 năm	Vận chuyển trái phép 126,5 kg sừng tê giác từ Dubai về Việt Nam qua đường hàng không
16891	TAND tỉnh Tây Ninh	Phún Nhật Tắc	12 năm	Tàng trữ và buôn bán trái phép 39 tiêu bản đồi mối (<i>Eretmochelys imbricate</i>)
		Trần Minh Lành	10 năm	
14544	TAND thành phố Hải Phòng	Nguyễn Duy Thành	11 năm	Nuôi nhốt trái phép 14 cá thể rái cá vuốt bé (<i>Aonyx cinereus</i>)
18930	TAND quận Hà Đông	Ngô Văn Phương	11 năm	Nuôi, nhốt, tàng trữ trái phép 17 cá thể tê tê Java (<i>Manis javanica</i>)
19547	TAND tỉnh Quảng Ninh	Trần Hoàng Đung	11 năm	Vận chuyển trái phép 54,5 kg sừng tê giác và một số sản phẩm ĐVHD từ Angola về Việt Nam qua đường hàng không
		Nguyễn Mậu Thịnh	10 năm	
		Trần Thị Nhung	10 năm	

Bảng 2. Một số bản án nghiêm khắc với tội phạm về ĐVHD năm 2021

ĐÁNH GIÁ CHUNG VÀ KHUYẾN NGHỊ

Năm 2021, Việt Nam tiếp tục tăng cường nỗ lực đấu tranh phòng, chống tội phạm về ĐVHD với số vụ bắt giữ vẫn đạt tỷ lệ cao (94% số vụ án hình sự có đối tượng bị bắt giữ với tổng số 251 đối tượng). Hình phạt nghiêm khắc cũng tiếp tục được áp dụng với gần 46% số vụ án có đối tượng bị áp dụng hình phạt tù và mức tù trung bình cho một đối tượng phạm tội về ĐVHD là 3,73 năm. Trong đó, đáng chú ý nhất là mức phạt 14 năm tù cho một đối tượng vận chuyển trái phép sừng tê giác - mức án cao nhất đối với một đối tượng phạm tội về ĐVHD ở Việt Nam tính đến thời điểm hiện tại.

Tuy nhiên, một lỗ hổng lớn trong công tác đấu tranh với tội phạm về ĐVHD hiện nay là việc các cơ quan chức năng không xử lý được các đối tượng cầm đầu những đường dây xuyên quốc gia có liên quan đến các vụ nhập lậu ĐVHD với số lượng lớn tại khu vực cảng. Cụ thể, kể từ năm 2018, các cơ quan chức năng đã phát hiện và thu giữ hơn 60 tấn ngà voi, vảy tê tê và sừng tê giác có nguồn gốc từ nước ngoài tại các cảng biển lớn trên cả nước. Tuy nhiên, không có chủ hàng nào liên quan đến các vụ án này từng bị bắt giữ. Cho tới gần đây, một đối tượng liên quan đến vụ vận chuyển ĐVHD trái phép phát hiện tại cảng Tiên Sa (Đà Nẵng) đã bị bắt giữ. Tuy nhiên, đối tượng này chỉ là người thực hiện thủ tục giao nhận/vận chuyển trong vụ án. Theo ENV, các cơ quan chức năng cần tích cực tập trung điều tra, xử lý những đối tượng cầm đầu các mạng lưới tội phạm xuyên quốc gia chuyên buôn bán, vận chuyển ĐVHD trái phép về Việt Nam – những đối tượng thường sở hữu khối tài sản khổng lồ và có tầm ảnh hưởng nhất định trong xã hội. Việc điều tra, bắt giữ và xử lý nghiêm những đối tượng này tuy không dễ dàng nhưng sẽ có ý nghĩa quan trọng, góp phần xóa bỏ vai trò tâm điểm của Việt Nam trong hoạt động buôn bán ĐVHD xuyên quốc gia.

**CHÂN DUNG MỘT ĐỐI TƯỢNG
CẦM ĐẦU ĐƯỜNG DÂY BUÔN BÁN
ĐVHD XUYÊN QUỐC GIA**

- Nam
- Trung niên
- Chuyên buôn bán ngà voi và sừng tê giác
- Siêu giàu có và có tầm ảnh hưởng lớn, mối quan hệ xã hội rộng
- Chủ doanh nghiệp (rửa tiền)

TRUNG TÂM GIÁO DỤC THIÊN NHIÊN (ENV)

Lĩnh vực hoạt động của ENV

Được thành lập năm 2000, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) là một trong những tổ chức đầu tiên tại Việt Nam chuyên sâu về lĩnh vực bảo tồn thiên nhiên và bảo vệ môi trường. ENV đấu tranh chống nạn buôn bán trái phép ĐVHD và hướng tới mục tiêu nâng cao nhận thức của cộng đồng về sự cần thiết phải bảo vệ thiên nhiên và các loài ĐVHD. Bằng các chiến lược mang tính sáng tạo và đổi mới, ENV mong muốn từng bước thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng, giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD. Bên cạnh đó, ENV cũng phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng nhằm tăng cường thể chế, chính sách và trực tiếp hỗ trợ các nỗ lực thực thi pháp luật trong công cuộc bảo vệ các loài ĐVHD đang bị đe dọa tại Việt Nam, trong khu vực và trên toàn thế giới.

Từ năm 2007, ENV tập trung vào ba lĩnh vực trọng tâm mang tính chiến lược nhằm ngăn chặn nạn buôn bán ĐVHD trái phép bao gồm:

- Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD thông qua các chiến dịch dài hạn nhằm thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng.
- Tăng cường thực thi pháp luật thông qua việc hỗ trợ trực tiếp các cơ quan chức năng và khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng cùng chung tay ngăn chặn nạn buôn bán ĐVHD trái phép.
- Phối hợp chặt chẽ với các nhà hoạch định chính sách để tăng cường thể chế, khắc phục các lỗ hổng pháp luật, phát triển các chính sách hiệu quả và thúc đẩy quá trình ra quyết định có liên quan tới vấn đề bảo vệ ĐVHD.

